

YOSH MIGRANTLAR BILAN IJTIMOYIY ISH

Yaqubova Nilufar Ulug`bek qizi

Samarqand davlat universiteti Kattaqo`rg`on filiali

“Ijtimoiy ish yo`nalishi” talabasi.

Abdurasulova Zulayho Xudaynazarovna

Samarqand davlat universiteti Kattaqo`rg`on filiali

“ijtimoiy ish yo`nalishi” talabasi.

Annotatsiya. Ushbu maqolada yosh migrantlar va ular bilan ijtimoiy ish olib borishning chet el ijtimoiy ish shakllari va usullari tahlil qilingan.

Kalit soʻzlar: yoshlar migratsiyasi, hududiy reabilitatsiya, kasbiy moslashuv, ijtimoiy ish, ijtimoiy xizmat, ijtimoiy ish usullari, ijtimoiy yordam.

Аннотация: В данной статье анализируются молодые мигранты и зарубежные формы социальной работы и методы работы с ними.

Ключевые слова: миграция молодежи, региональная реабилитация, профессиональная адаптация, социальная работа, социальная работа, методы социальной работы, социальная помощь.

Abstract: This article analyzes young migrants and foreign forms of social work and methods of working with them.

Key words: youth migration, regional rehabilitation, vocational adaptation, social work, social work, social work methods, social assistance.

KIRISH

Yoshlar jamiyatning eng harakatchan qismi boʻlib, bu ularning hayotda oʻz oʻrnini faol izlashi hamda mustahkam iqtisodiy va ijtimoiy aloqalarning yoʻqligi (ishlab chiqarish tajribasi va malakasi yoʻq, qoida tariqasida, ular oʻziga xos xususiyatlarga ega emas) bilan bogʻliq, uy-joy va mulk, koʻp hollarda - oila uchun javobgarlik va hokazo.). Yoshlarning yuqori harakatchanligi uchun ham kasbiy taʼlim olish, yangi kasblarni nisbatan oson egallash zarurati bilan ham qulay sharoitlar yaratilmoqda. Shuning uchun bugun Jahonda global migratsiya oqimlarining asosini 35 yoshgacha boʻlgan yoshlar tashkil etadi.

“Aholining migratsiyasi” taʼrifiga V.A. Iontsev faqat mahalliy nashrlarda 36 ta turli xil taʼriflarni sanab oʻtadi.¹ Ushbu atamaning zamonaviy maʼnosi juda keng. Migratsiya - bu qanday omillar taʼsirida sodir boʻlishidan qatʼi nazar, shaxs yoki guruh tomonidan maʼmuriy-hududiy tuzilmalarning tashqi va ichki chegaralarini kesib oʻtish, yashash joyini oʻzgartirish yoki hududda vaqtincha boʻlish bilan bogʻliq hududiy

¹ Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi va Oʻzbekistonda inson huquqlarini himoya qilish milliy tizimi /Mualliflar jamoasi: A.Saidov, F.Bakayeva, K.Arslanova va boshq. Masʼul muharrir A.X.Saidov. -T.: “Oʻzbekiston”, 2010.

harakat. Migratsiya harakatlariga jinsi, yoshi (ko'pincha 35 yoshgacha bo'lganlar), kasbiy, konfessional, siyosiy, milliy-etnik, ijtimoiy, demografik guruhlardagi faol shaxslar kirishi mumkin.

Yosh migrantlar - 18 yoshdan 35 yoshgacha bo'lgan, turtki yoki tortish omillari ta'sirida 6 oydan ortiq doimiy yashash joyini tark etgan shaxslar. O'zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosati - davlat tomonidan amalga oshiriladigan hamda yoshlarni ijtimoiy jihatdan shakllantirish va ularning intellektual, ijodiy va boshqa yo'nalishdagi salohiyatini kamol toptirish uchun shart-sharoitlar yaratilishini nazarda tutadigan ijtimoiy-iqtisodiy, tashkiliy va huquqiy chora-tadbirlar tizimi²;

Yoshlar (yosh fuqarolar) - o'n to'rt yoshga to'lgan va o'ttiz yoshdan oshmagan shaxslar³;

ASOSIY QISM

O'zgargan hayot sharoitlariga moslashish jarayonida yosh muhojirlar yangi guruh submadaniyatiga kirish, aloqalarni o'rnatish va yangi ijtimoiy muhit vakillari bilan o'zaro munosabatda bo'lish bilan bog'liq bir qator muammolarga duch kelishadi. Shunday qilib, moslashish jarayonida yosh migrantlarni qo'llab-quvvatlashning ijtimoiy jihatlari sifatida individual, oilaviy, guruh, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, shuningdek, yosh xususiyatlarini va shaxsiy rivojlanish bo'yicha ko'rsatmalarni hisobga olgan holda birlashtirish zarur. Yangi jamiyat davlatlarida migrant sifatida integratsiyaga erishish, qabul qiluvchi hududda mavjud jamiyatning turli tashkilotlari va institutlarining tashqi aralashuviziz deyarli mumkin emas. Bunday aralashuv ijtimoiy qo'llab-quvvatlash shakllari va usullari orqali amalga oshiriladi.

Ayni paytda dunyoning boshqa mamlakatlarida aholini ijtimoiy muhofaza qilish organlari tomonidan umumiy muhojirlar, xususan, yosh migrantlar bilan ko'p qirrali ishlar olib borilmoqda. Ijtimoiy ishchilar murojaat qilgan har bir shaxsga uning shaxsiy, ijtimoiy, iqtisodiy, huquqiy va boshqa muammolarini hal qilishda yordam beradi, zarur ijtimoiy munosabatlarni o'rnatish yoki tiklashga yordam beradi. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasiga hamda qonunga muvofiq har bir yosh fuqaroning huquqlari va erkinliklari kafolatlanadi.

Yosh fuqarolarning huquqlari va erkinliklari cheklanishi mumkin emas, qonunda belgilangan hollar bundan mustasno.

Jinsi, irqi, millati, tili, dini, ijtimoiy kelib chiqishi, e'tiqodi, shaxsi va ijtimoiy mavqeidan qat'i nazar, yoshlarning huquqlari va erkinliklarini biror bir tarzda bevosita yoki bilvosita cheklashga yo'l qo'yilmaydi hamda bunday cheklash qonun hujjatlariga muvofiq javobgarlikka sabab bo'ladi.

² O'zbekiston Respublikasining qonuni - 14.09.2016 y. N O'RQ-406, Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida.

³ O'zbekiston Respublikasining qonuni - 14.09.2016 y. N O'RQ-406, Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida.

Davlat voyaga yetmaganlarni jazoni ijro etish muassasalarida va ixtisoslashtirilgan o`quv-tarbiya muassasalarida saqlashda shaxsning huquqlariga va qadr-qimmatini hurmat qilinishiga, insonparvarlik prinsiplariga rioya etilishini kafolatlaydi.

Voyaga yetmaganlar uchun ular sodir etgan huquqbuzarlikning og`irlik darajasi va ularning yoshi hisobga olingan holda jazoni ijro etish muassasalarida va ixtisoslashtirilgan o`quv-tarbiya muassasalarida qonun hujjatlariga muvofiq tabaqalashtirilgan rejimda saqlash nazarda tutiladi⁴.

Ijtimoiy ish nuqtai nazaridan, yosh migrant ijtimoiy yordam va qo'llab-quvvatlashga muhtoj bo'lgan obyektidir, ayniqsa mezbon jamiyatda moslashish va unga integratsiyalashuv davrida. Ammo yosh muhojirlarning barcha toifalari ham davlatning bunday yordamiga birdek umid qila olmaydi.

Rossiyada ijtimoiy qo'llab-quvvatlanadigan toifalarga quyidagilar kiradi:

Talaba-muhajirlari, ichki ko'chirilganlar va qochqinlar, yuqori malakali mehnat ixtiyoriy migrantlari, aholining ijtimoiy jihatdan noqulay guruhlari sifatida tasniflangan migrantlar.

Yosh migrantlar bilan ijtimoiy ishning maqsadlari, bir tomondan, ularning ijtimoiy mavqecini oshirish va ijtimoiy mavqecini yaxshilash, ikkinchi tomondan, ular kiritilgan muhitga ta'sir qilishdir. Buning natijasi yangi ijtimoiy muhit bilan "yarashish", unga integratsiya bo'lishi kerak. O'zbekiston "Adolat" SDP ning 2021-yil saylovoldi dasturida "migratsiya sohasida yuzaga keladigan munosabatlarni tartibga solish hamda davlat, jamiyat va fuqaro manfaatlariga ijobiy ta'sir qiladigan migratsiya muammolarini hal qilish uchun kurashamiz"⁵.

Yosh migrantlar bilan ijtimoiy ish 3 ta asosda quriladi:

1. tabiiy-antropologik (hududiy rehabilitatsiya, yangi yashash joyida ijtimoiy moslashish);
2. ma'naviy-madaniy (akkulturatsiya, milliy va madaniy identifikatsiya);
3. agent-professional (kasbiy moslashuv, bandlikni tashkil etish).

Yosh migrantlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning asosiy yo'nalishlariga quyidagilar kiradi:

- ijtimoiy xizmatlar (statsionar va statsionar bo'lmagan sharoitlarda ijtimoiy maslahatlar, ijtimoiy rehabilitatsiya tadbirlarini o'tkazish; ijtimoiy yordamga muhtoj shaxslarni aniqlash; ijtimoiy diagnostika; migrantlarga ijtimoiy nafaqalar va nafaqalar olishda ko'maklashish; o'z-o'ziga yordam va o'zaro yordam guruhlarini tashkil etishga ko'maklashish; migrantlar va asossiz oilalar sonidan deviant xulq-atvoriga ega

⁴ O'zbekiston Respublikasining qonuni - 14.09.2016 y. n o`rq-406, yoshlarga oid davlat siyosati to`g`risida, 3-bob. Yoshlarni huquqiy va ijtimoiy himoya qilish 22-modda. Yoshlar huquqlari va erkinliklarining kafolatlari.

⁵ O'zbekiston "Adolat" SDP matbuot xizmati

shaxslarni aniqlash, deviant xulq-atvorning oldini olish, boshpanasizlikning oldini olish);

- ijtimoiy ma'lumotlar (yosh migrantlarni ijtimoiy xizmatlar faoliyati to'g'risida xabardor qilish; migrantlar to'g'risida ma'lumot to'plash va ularni tizimlashtirish; migratsiya va migrantlar muammolari haqida jamoatchilikni xabardor qilish; migratsiya mavzusini ommaviy axborot vositalarida yetarli darajada yoritishga ko'maklashish);⁶

- ijtimoiy-psixologik (psixologik maslahat; psixologik tuzatish va ijtimoiy moslashuvda yordam; o'tkir inqirozli vaziyatlarda psixologik yordam va travmadan keyingi stress holatlari; psixologik diagnostika, yangi mutaxassislikni egallash sohasida maslahatlar);

- ijtimoiy-pedagogik (oila va bolalarni tarbiyalash masalalari bo'yicha maslahatlar; bolalar va o'smirlar bilan ijtimoiy-pedagogik ish; yordamga muhtoj va ta'lim muammolari bo'lgan bolalar va o'smirlarga ixtisoslashtirilgan (tuzatish) ijtimoiy-pedagogik yordam; bolalarning ta'limini nazorat qilish va migrantlar oilalaridagi o'smirlar, yosh migrantlarning kasbiy ta'lim olishiga ko'maklashish, mamlakat oliy o'quv yurtlarida yosh migrantlarning ayrim toifalari uchun o'rinlar uchun kvotalar);

- ijtimoiy-huquqiy (yosh migrantlarning huquqlarini himoya qilish; migrantlarga ularning huquq va majburiyatlari haqida ma'lumot berish; ijtimoiy-huquqiy maslahatlar berish);

- tibbiy-ijtimoiy (tibbiy-ijtimoiy maslahatlar; kasalxonaga qadar tibbiy yordam ko'rsatish; yosh migrantlarni tibbiy ko'rikdan o'tkazishda yordam berish; tegishli sanitariya-profilaktika ishlarini nazorat qilish va ijtimoiy gigiena qoidalariga rioya qilish; tibbiy sug'urta polislarini olishga yordam berish; surunkali kasalliklarni aniqlash; nogironlar va nogironlar uchun ixtisoslashtirilgan tibbiy-ijtimoiy konsultatsiyalar, ijtimoiy-psixiatriya diagnostikasi tashkil etish; dori vositalari va boshqa tibbiy buyumlarni sotib olishga ko'maklashish; zarur hollarda davolanish uchun moddiy yordam ajratish; ixtisoslashtirilgan tibbiyot muassasalariga yuborish; tibbiy muassasalarning sanitariya holatini nazorat qilish; yosh migrantlarning uy-joylari);

- moliyaviy (yosh migrantlarning ayrim toifalariga boshlang'ich yordam ko'rsatish; har bir aniq vaziyatga individual yondashish printsipli asosida shoshilinch maqsadli moliyaviy yordam ko'rsatish);

- ijtimoiy-iqtisodiy (ijtimoiy-iqtisodiy masalalar bo'yicha maslahatlar berish; iqtisodiy mustaqillikka erishishda yordam ko'rsatish; daromadlarni oshirishga ko'maklashish);

- moddiy (oziq-ovqat, kiyim-kechak va boshqa turdagi moddiy yordam bilan ta'minlash);

⁶ Muminov A., Tillabayev M. Inson huquqlari. Darslik. -T.; JIDU, 2010

•ijtimoiy-mehnat (o'z biznesini ochishda ko'maklashish; mehnat, ishga joylashtirish va kasbga yo'naltirish bo'yicha maslahatlar berish; kasbga tayyorlash va qayta tayyorlashga ko'maklashish; qonuniy ishga joylashishda ko'maklashish; yosh migrantlarning noqonuniy ishga joylashishini nazorat qilish).

Yosh migrantlar bilan ijtimoiy ishning ushbu yo'nalishlari davlat xizmatlari va tashkilotlari, jamoat birlashmalari va jamg'armalari bilan yaqin hamkorlikda amalga oshirilmoqda.

Yosh migrantlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash - bu ijtimoiy ishning yangi va tez rivojlanayotgan yo'nalishi. Davlat ish bilan ta'minlash maqsadida yoshlarning migratsiyasini rag'batlantiradi. Shu bois, mehnat bozorida qonuniy yosh mehnat migrantlarini qo'llab-quvvatlash, noqonuniy mehnat migratsiyasini nazorat qilish ijtimoiy qo'llab-quvvatlashning ustuvor yo'nalishlari hisoblanadi. Bugungi kunga kelib, Rossiyada iqtisodiyotning butun tarmoqlari yosh mehnat muhojirlarining ishchi kuchidan foydalanishga qaratilgan, ammo ular davlat tomonidan yomon nazorat qilinmoqda va ularda ishlaydigan odamlar ataylab o'zlarini marginallashuvga mahkum qilmoqdalar. Shu sababli, Rossiya Federatsiyasi hududida qonuniy ish qidirayotgan yosh muhojirlarga tegishli maslahat va yordam beradigan yangi tashkilotlar yaratish va eskilarini rekonstruksiya qilish zarur. Shuningdek, konsalting yordamiga muhtoj yosh mehnat muhojirlarini jalb qilish maqsadida ushbu xizmatlarning faoliyatini alohida ta'kidlash lozim.

Shunday qilib, yosh migrantlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash ularning yangi jamiyatga muvaffaqiyatli integratsiyalashuvi uchun sharoit yaratishga qaratilgan. Migrantlarning integratsiyasi deganda yangi yashash joyiga moslashishning uzoq davom etadigan jarayoni, keng ko'lamli ijtimoiy muammolarni hal qilish tushuniladi: uy-joy izlash, doimiy daromad manbai, ijtimoiy doira, ma'lum bir ijtimoiy sohaga ega bo'lish. Jamiyatdagi mavqei, yangi tabiiy-antropologik aloqalarni tiklash va yaratish, o'zini shu jamiyatning to'liq a'zosi sifatida anglash va hokazo. Bu jarayonning natijasi shaxsning yangi hudud hayotida to'liq ishtirok etishidir. Shu sababli, yosh migrantlar bilan ijtimoiy ish Rossiya Federatsiyasida qonuniy istiqomat qiluvchi yosh migrantlarning ayrim toifalarini qo'llab-quvvatlash va ularga manzilli yordam berishga qaratilgan. U yoshlarga oid davlat siyosati va migratsiya siyosati tamoyillariga asoslanadi. Hozirgi sharoitda yosh muhojirlarni ijtimoiy himoya qilish va qo'llab-quvvatlash funksiyalarini ko'pincha jamoat tashkilotlari va fondlari, milliy-madaniy avtonomiyalar va birlashmalar o'z zimmalariga oladilar.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasi va O'zbekistonda inson huquqlarini himoya qilish milliy tizimi /Mualliflar jamoasi: A.Saidov, F.Bakayeva, K.Arslanova va boshq. Mas'ul muharrir A.X.Saidov. -T.: "O'zbekiston", 2010.

2. O`zbekiston Respublikasining qonuni - 14.09.2016 y. N. O`RQ-406, “Yoshlarga oid davlat siyosati to`g`risida”.
3. O`zbekiston respublikasi Konstitusiyasi. -T.:idoralarining me`yoriy hujjatlari Axborotnomasi 2015-yil 9-son.
4. O`zbekiston “Adolat” SDP matbuot xizmati.
5. Muminov A., Tillabayev M. Inson huquqlari. Darslik. -T.; JIDU, 2010